

INGLIZ TILINI O'QITISHDA O'YIN METODINING AHAMIYATI

Ashurova Zamira Vahobovna

*Farg'ona viloyati Rishton tuman 2-son kasb-hunar maktabi Ingliz tili fani
o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Bugungi kunda innovatsion pedagogik texnologiyalarini ta'lim jarayonidagi eng samarali vositalar sifatida qaralmoqda. Ushbu ilmiy maqolada ingliz tilini o'rganish jarayonida o'yin texnologiyalaridan(metodi) foydalanish to'g'risidagi ma'lumotlar keltirilgan.*

Kalit so'zlar: *o'yin metodi, klasterlar, ingliz tili o'qitish, interaktiv o'qitish, interfaol metodlar*

Ma'lumki, chet tilini o'qitish metodikasida olib borilgan tadqiqotlarda interfaol metodlar an'anaviy metodlarga nisbatan samaradorlik darajasi ko'proq ekanligi isbotlangan. Ingliz tili darslarini interfaol metodlar asosida tashkil etilganda o'quvchilar mustaqil holda erkin fikr yuritadi, ta'lim o'quvchi-o'qituvchi, va o'quvchi-o'quvchi hamkorligida olib boriladi. Interfaol eng faol ta'lim usuli bo'lib, o'quvchilarga tez muddatda samarali ta'sir etish, mustaqil fikr yuritish, o'z ustida ishlash, tanqidiy fikrlash, ijodkorlik kabi bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishni ta'minlaydi. Interfaol dars o'quvchilarning o'zaro muloqotlari asosida amalga oshiriladi.

Interfaol atamasi ingliz tilidagi "interactive", "interact", ya'ni, inter - bu "o'zaro", "akt" - harakat, ta'sir, faollik ma'nolarini bildiradi. Interfaollik, bu - o'zaro ikki kishining faolligi, ya'ni, o'quv-biluv jarayoni o'zaro suhbat tariqasida, dialog shaklda yoki o'qituvchi-o'quvchilarning o'zaro muloqotlari asosida kechadi. Interfaollik - o'zaro faollik, harakat, ta'sirchanlik, o'quvchi-o'qituvchi, o'quvchi-o'quvchi (sub'yekt-sub'yekt) suhbatlarida sodir bo'ladi. Interfaol metodlarning bosh maqsadi - ta'lim jarayoni uchun eng qulay muhit vaziyat yaratish orqali o'quvchining faol, erkin, ijodiy fikr yuritish, uni ehtiyoj, qiziqishlari, ichki imkoniyatlarini ishga solishga muhit yaratadi. Bu jarayonda birona ham o'quvchi chetda qolmay, eshitgan, o'qigan, ko'rgan bilgan fikr- mulohazalarini ochiq-oydin bildirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. O'zaro fikr almashish jarayoni sodir bo'ladi. O'quvchilarda bilim olishga havas, qiziqish ortadi va o'zaro do'stona munosabatlar shakllanadi.

Interfaol metodlarni ingliz tili darslarini samaradorligini oshirishga yordam beradi. Interfaol ta'limning asosiy mezonlari: norasmiy baxs-munozaralar o'tkazish, o'quv materialini erkin bayon etish va ifodalash imkoniyati, ma'ruzalar soni kamligi, lekin seminarlar soni ko'pligi, o'quvchilar tashabbus ko'rsatishlariga imkoniyatlar yaratilishi, kichik guruh, katta guruh, sinf jamoasi bo'lib ishlash uchun topshiriqlar berish, yozma ishlar bajarish va boshqa metodlardan iborat bo'lib, ular

ta'limtarbiyaviy ishlar samaradorligini oshirishda o'ziga xos ahamiyatga ega. Interaktiv metodlar:

- ingliz tili fanini o'zlashtirish jarayonida o'quvchilarning qiziqishini ko'tarish;
- ingliz tilida o'qituvchi faoliyatini hayot real sharoitlariga yaqinlashtirish;
- samarali kommunikatsiya usullari, ya'ni o'qituvchi-o'quvchi va o'zaro, muloqot ko'nikmalarini to'g'ri shakllantirish;
- yangi nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarni o'zlashtirish jarayonini yangi darajaga ko'tarish;
- ta'lim olish jarayoniga o'quvchilarning ma'suliyatini oshirish.

ESA - Engage, Study and Activate (Mashg'ul qilish, o'rganish va faollashtirish) o'quvchilar juft bo'lib va guruhlarda ishlash orqali ingliz tilida og'zaki muloqot qilish ko'nikmalarini oshirishga qaratiladi. Misol uchun, o'quvchilarga juftlikda ishlash uchun tugallanmagan jumlaning o'zaro kelishib kerakli so'zlar bilan davom ettirish taklif etiladi. Mazkur jarayonda ingliz tilida mustaqil fikr yuritish, o'ziga bo'lgan ishonch, muloqot ko'nikmalari rivojlanadi.

Case Study - taklif etilgan mavzu bo'yicha ma'lumot to'plashni o'z ichiga oladi. Har bir ishtirokchi savol-topshiriqlar ro'yxati bilan tanishadi. O'qituvchi savol va javoblarni shakllantirishga yordam beradi, o'zaro muloqot ingliz tilida olib borilishi ta'minlanadi.

Logical sequence method - mantiqiy ketma-ketlik metodiga ko'ra, o'quvchilar avval dialoglarni tinglashlari, keyin matnni o'qib, so'ngra ingliz tilidagi qisqa videoni tomosha qiladilar va amalda qo'llash kabi ko'nikmalarni rivojlantiradilar.

Role-play - rolli o'yin bir vaqtning o'zida nutq, o'yin va ta'lim faoliyatini amalga oshiradi. O'quvchilar turli xil rollarni ingliz tilida ijro etadilar. Rolli o'yinning maqsadi o'quvchilarning nutq ko'nikmalarini shakllantirish va rivojlantirishdir. Rolli o'yinlari shaxslararo munosabatlarga asoslanganligi sababli, u umumiy o'rta ta'limning milliy o'quv dasturi loyihasi muloqotga bo'lgan ehtiyojni keltirib chiqaradi, chet tilida ishtirok etishga qiziqish uyg'otadi. Motivatsion va rag'batlantiruvchi funktsiyani bajaradi va turli xil nutqiy vaziyatlarda o'quvchilarning muloqotini taqlid qilishga imkon beradi.

Tilni o'rganish nafaqat tuzilma yoki so'z boyligini o'rganish demak emas, muhimi, u yoki bu odam bilan muloqot qilish uchun tildan qanday foydalanishimiz, qanday gaplashishimiz va odamlarga nima gaplashayotganimizni tushunishdir. Bundan tashqari, nutq faoliyatini rivojlantirishda talabalar nutq chastotasini oshirish uchun yaxshi sharoitga ega bo'lishi kerak, masalan, o'quvchilarning til muhiti. Ba'zi o'qituvchilar rol o'ynash imkoniyatlarini bilishmaydi.

Ular bunday mashg'ulot intizom bilan bog'liq muammolarni keltirib chiqaradigan mashg'ulotlarga mos kelmaydi va rol o'ynashni olib borish tartibsizliklarni keltirib chiqaradi deb o'ylashlari mumkin.

Bundan tashqari, ular talabalar boshqa birov bo'lishni istamasliklari yoki ularning til darajasi juda past bo'lishi mumkinligini da'vo qilishadi ish haqi juda past. Rolli o'yin nutqni o'rgatishda juda muhim usuldir, chunki u o'quvchilarga turli xil ijtimoiy sharoitlarda va turli xil ijtimoiy rollarda muloqot qilishni mashq qilish imkoniyatini beradi. Bundan tashqari, bu o'quvchilarga ijod qilishga va o'zlarini bir muncha vaqt o'zlarini boshqa joyga qo'yishlariga imkon beradi. O'yin rollari talabalar o'zlarining ingliz tilidan ijodiy foydalanishi mumkin bo'lgan ideal mashg'ulot bo'lib tuyuladi va u o'quvchilar o'zlarini topishi mumkin bo'lgan suhbat vaziyatini rag'batlantirishga va ularga amaliy ko'nikma va muloqot qobiliyatini rivojlantirishga imkon beradi.

Rollarni o'ynash o'quvchilarning nutqda ravonligini rivojlantiradi. Til funktsiyalarining keng doirasi, masalan, kechirim so'rash, salomlashish va boshqalar, boshqa har qanday faoliyatga qaraganda ko'proq amalga oshiriladi. O'quvchilarning diqqat-e'tiborini tildan to'g'ri foydalanishga emas, balki ma'no aloqasiga qaratadi [1, 113].

Shu sababli, rol o'ynaydigan o'qituvchilar orqali har qanday ijtimoiy vaziyatlarda talabalarning nutq qobiliyatlarini o'rgatishlari mumkin. Bu shuni anglatadiki, o'quvchilar o'quv dasturlarini o'qitishda talab qilinadigan tildan ko'ra ko'proq ijtimoiy muloqot qilish uchun ishlatiladigan nutqni talab qiladigan sharoitlarga ega bo'lishadi [2, 6].

Rolli o'yin – bu o'quvchilarda ravon nutqni rivojlantiradigan, sinfda o'zaro aloqalarni rivojlantiradigan va g'ayratni oshiradigan kommunikativ texnikaning barcha yo'nalishlaridan biridir.

Bu nafaqat o'zaro tengdoshlarni o'rganishni rag'batlantiradi, balki o'qituvchi va talabalar o'rtasida almashinish yoki o'quv jarayoni uchun mas'uliyat [1, 7].

Darslarda rolli o'yin texnikasidan tez-tez foydalanish talabalarni nutqni rag'batlantirishi va og'zaki nutqini rivojlantirishi mumkin. Rolli o'yin sinfda g'ayratni ta'minlaydi va sinfda ishtiyocsiz o'rganish shunchaki mashg'ulotga aylanadi ...

Ishtiyoqni jalb qilish bilan birlashtiring va bu yanada qiziqarli darslar va yanada samarali o'rganishga olib boradigandek tuyuladi «Ushbu maqolada u xitoy maqolini keltiradi:» Tel men men va men unutamiz; menga o'rgating va eslayman; meni jalb qil va men o'rganaman «bu rol o'ynashdan foydalanish sinf rivojlanishidagi vazifani muvaffaqiyat bilan ko'rsatishi mumkin [2, 20].

Rol o'ynash usullaridan foydalanishning yana bir vazifasi lingvistik narsalarni yodlashda yordamchi hisoblanadi.

Rolli o'yinlar jismoniy va vizual mustahkamlashni ta'minlaydi, bu ishtirokni oshiradi va so'z boyligini, tuzilishi va grammatikasini yodda saqlashga yordam beradi.

Shuningdek, rol o'ynash o'yinlari o'qituvchilarga aralash qobiliyat sinflarini o'qitishning ba'zi qiyinchiliklarini engishga yordam beradi. Ular o'quvchilarni nutqning tabiiy qismi bo'lgan barcha og'zaki bo'lmagan elementlardan

foydalanishga undaydi va zaif o'quvchilarga tana tili kabi paralinguistik aloqa yordamida til qobiliyatining yetishmasligini qoplashga imkon berishi mumkin.

Muallif rol o'ynaydigan o'quvchilar tufayli ijtimoiy munosabatlarda zarur bo'lgan, ammo o'quv rejalarini o'qitishda e'tibordan chetda qolgan tilni rivojlantirish imkoniyati mavjud degan fikrda. Shuningdek, u ko'plab talabalar chet tili darslarida bu til faqat bir kishidan boshqasiga ma'lum bir ma'lumotni yetkazish uchun ishlatiladi, deb ishonishlarini payqadi. EFL mashg'ulotlariga rol o'ynashni kiritishning navbatdagi sababi shundaki, ba'zi odamlar hayotdagi muayyan rollarni o'rganadilar. Ular dunyo miqyosida ishlash yoki sayohat qilishni xohlashlari mumkin. Ushbu o'quvchilar uchun, ehtimol, ular foydalanadigan til bilan sinf xonasini yoqimli va xavfsiz muhitda sinab ko'rish juda foydali.

Bunday o'quvchilar uchun rol o'ynash foydali mashqdir va yana ko'p narsalar nafaqat iboralarni egallashga, balki har xil sharoitlarda qanday munosabatda bo'lishni o'rganishga imkon beradi.

Xulosa qilib aytganda, dars samaradorlini ta'minlashni maqsad qilib olgan o'qituvchi interfaol dars usullaridan o'z o'rnida mohirona foydalansagina o'z maqsadiga erishadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Harmer, J. (1998). How to teach English: An introduction to the practice of English language teaching. Edinburgh Gate, Harlow, England.
2. J. C. Richards and S.R.Rodgers. (2014). Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press.

